

**S F Â N T U L
I O A N G U R Ă D E A U R**

COMENTARIU LA FAPTELE APOSTOLILOR

vol. I

Traducere din limba greacă veche, introducere și note
Ierom. LAVRENTIE CARP

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului
TEOFAN
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

DOXOLOGIA
Iași, 2016

CUPRINS

Abrevieri.....	7
Introducere	9

OMILII

Omilia I	15
Omilia II	35
Omilia III	48
Omilia IV	63
Omilia V	75
Omilia VI	87
Omilia VII	100
Omilia VIII	113
Omilia IX	123
Omilia X	141
Omilia XI	155
Omilia XII	166
Omilia XIII	176
Omilia XIV	189

Omilia XV	202
Omilia XVI	215
Omilia XVII	228
Omilia XVIII	239
Omilia XIX	253
Omilia XX	267
Omilia XXI	277
Omilia XXII	289
Omilia XXIII	300
Omilia XXIV	313
Omilia XXV	325
Omilia XXVI	336
Omilia XXVII	347
Bibliografie generală	356
Indice de referințe scripturistice	357

OMILII

Omilia I

Cuvântul cel dintâi l-am făcut, o, Teofile, despre toate cele ce a început Iisus a face și a învăța până în ziua când, poruncind prin Duhul Sfânt apostolilor pe care i-a ales, S-a înălțat. (1, 1-2)

1. Multora nici măcar nu le este cunoscut faptul că există această carte, nici cel ce a scris-o și a alcătuit-o. De aceea am judecat să-mi dau silința mai ales pentru ea, ca să-i învăț pe cei necunoscători și ca să nu fie uitată și ascunsă o asemenea comoară. Căci poate să ne folosească nu mai puțin decât înseși Evangheliile; de atâta filosofie, de corectitudinea dogmelor și de minuni este plină în chip arătat și mai ales de cele lucrate de Duhul. Să nu trecem de acum încolo peste ea, ci să o cercetăm cu migală! Căci zicerile de dinainte, pe care le-a spus Hristos în Evangheliile, pe acestea e cu putință a le vedea cum izbucnesc aici în faptă și adevărul care strălucește chiar din fapte și prefacerea cea multă spre mai bine a ucenicilor cea lucrată în ei de Duhul. Căci cele pe care le-au auzit că le-a spus Hristos, că tot „cel ce crede în Mine, semnele pe care le fac Eu, și acela le va face, și mai mari decât acestea va face” (In 14, 12) și că le-a spus dinainte ucenicilor: „Veți fi duși la conducători și la împărați” (Mt. 10, 18) și că îi vor biciui pe ei în sinagogile lor (Mt. 10, 17) și că vor pătimi lucruri de nevindecat și că le vor depăși pe toate și că „Evanghelia se va propovădui în toată lumea” (Mt. 26, 13), pe toate acestea e cu putință a le vedea cu toată amănunțimea venind la lumină în cartea aceasta și altele mai multe decât acestea, pe care le-a grăit lor pe când erau împreună. Dar vei vedea aici și pe apostolii înșiși străbătând

ca niște păsări pământul și marea, și pe aceia ce erau fricoși și neînțelegători făcându-se deodată alții și cum trec cu vederea averile și slava, mânia și pofta, făcându-se pur și simplu mai înalți decât toate și având multă unire de cuget și nicăieri nici o pizmă, ca înainte, nici dorire după întâietăți, ci era îngrijită între ei toată virtutea și dragostea strălucea cu covârșire. Pentru aceasta le-a și poruncit multe, spunând: „Întru aceasta vor cunoaște toți că sunteți ucenici ai Mei, de vă veți iubi unii pe alții” (In 13, 35). Dar e cu puțință a afla aici și dogme, care, de nu era cartea aceasta, nu s-ar fi făcut cunoscute nimănui așa de limpede, ci începătura mântuirii noastre s-ar fi ascuns și ar fi fost nearătată în privința viețuirii și a dogmelor. Cea mai mare parte din cele puse aici sunt faptele lui Pavel, care s-a ostenit mai mult decât toți. Și pricina este că fericitul Luca, cel ce a alcătuit cartea aceasta, era învățăcelul lui, a cărui virtute e cu puțință a o vedea din multe părți, și de aiurea, dar mai ales din aceea că s-a ținut nedespărțit de învățătorul său și l-a urmat totdeauna. Când Dimas și Ermoghen l-au părăsit, unul plecând în Galatia, iar celălalt în Dalmația, ascultă ce zice despre aceasta: „Luca singur este cu mine” (II Tim. 4, 11). Dar zice despre el și când scrie corintenilor: „A cărui laudă întru Evanghelie este în toate Bisericile” (II Cor. 8, 18). Și, când spune: „S-a arătat lui Chefa, apoi celor doisprezece” (I Cor. 15, 5) și: „După Evanghelia pe care ați primit-o” (I Cor. 15, 1), zice despre a Acestuia. Încât n-ar păcătui cineva dacă ar atribui lucrarea aceasta Lui. Iar când zic Lui, spun despre Hristos.

– Iar de ar spune cineva: Și pentru ce n-a scris o dată toate, până la sfârșit, pe când era cu el?

– Aceluia am zice că și acestea sunt de ajuns pentru cei ce vor să ia aminte și că erau pururea zoriți și că sângea lor nu era în a scrie cuvinte, căci au dat multe și prin predanie, nu în scris. Deci toate cele așezate în cartea aceasta sunt vrednice de mirare, dar mai ales pogorământul apostolilor, pe

care l-a inspirat lor și Duhul, pregătindu-i pentru a se ocupa de cuvântul iconomiei. De aceea, când vorbeau aceste lucruri despre Hristos, au grăit puține despre dumnezeirea Lui și cele mai multe au vorbit despre omenitate, despre Pătimire, Înviere și Înălțare. Căci ceea ce se căuta mereu era credința că a înviat și S-a înălțat la ceruri. Deci, precum Însuși Hristos S-a sârguit a arăta mai mult decât toate că de la Tatăl a sosit, așa și acesta, că a înviat, că S-a înălțat, a plecat la El și S-a întors la El. Căci, dacă nu era mai întâi crezută aceasta cu mult mai mult decât ceea ce s-a adăugat a se face după Înviere și Înălțare, toată dogma li s-ar fi părut iudeilor a fi de necrezut. De aceea ușurel și câte puțin îi duce la cele mai înalte. Iar în Atena Pavel Îl numește și om simplu, ne-zicând nimic mai mult. Pe bună dreptate. Căci, dacă s-au apucat adeseori a-L bate cu pietre chiar pe Hristos când vorbea despre egalitatea cu Tatăl și-L numeau pentru aceasta hulitor, ar fi primit cu rezerve de la niște pescari cuvântul acesta. Și acestea când crucea își făcuse loc înaintea.

2. Și ce trebuie să spun de iudei, când s-au agitat și s-au smintit chiar și ucenicii, când au auzit odinioară adeseori dogme mai înalte? Pentru aceasta și spune: „Multe am a vă mai spune, însă nu puteți să le purtați acum”¹ (In 16, 12). Iar dacă nu puteau aceia, care au fost atâta vreme împreună cu El și s-au împărtășit de atâtea lucruri negrăite și au văzut atâtea minuni, cum ar fi primit deodată cuvintele cele înalte ale dogmelor oameni care au fost trași atunci întâi de la altare, de la jertfe, de la pisici, de la crocodili (căci de acest fel erau cele de cinste ale elinilor) și de la alte

¹ Este nevoie de inițiere treptată și fără grabă pentru a primi tainele lui Dumnezeu. Nu pentru că ar fi multe și greu de ținut minte, ci pentru că e nevoie ca sufletul să le asimileze bine și cu credință statornică și lucrătoare. De exemplu, taina învierii nu poate fi înțeleasă decât după ce sufletul înviază și se revigorează prin purtarea crucii, adică prin tămăduirea propriilor patimi și păcate.

rele? Dar cum nu s-ar fi îndepărtat, nu s-ar fi tras deoparte și iudeii mai mult decât toți, care învățau în fiecare zi și erau instruiți de Lege: „Ascultă, Israele, Domnul Dumnezeuul tău Domn Unul este și afară de El nu este Altul” (Deut. 6, 4), după ce L-au văzut pironit pe lemnul Crucii, dar mai degrabă după ce L-au răstignit și L-au îngropat și nu L-au văzut înviat, dacă ar fi auzit că El Însuși este Dumnezeu și egal cu Tatăl? Pentru aceasta îi face să înainteze ușurel și câte puțin și se folosește de multă economie a pogorământului, dar se bucură de abundența harului Duhului și lucrează în numele Lui unele lucruri mai mari decât cele pe care le-a făcut El, ca din fiecare parte să-i înalțe pe cei ce stau pe pământ și să facă crezut cuvântul Învierii. De fapt, această carte este mai ales o dovedire a Învierii. Iar după ce este crezută ea, înaintează și celelalte pe cale. Deci aceasta este mai ales toată baza și ținta cărții, după cum ar zice cineva adunând-o în mod grosier. Dar să ascultăm de acum însăși introducerea!

Cuvântul cel dintâi l-am făcut, o, Teofile, despre toate cele ce a început Iisus a face și a învăța. (1, 1)

Pentru ce pomenește de Evanghelie? Ca să fie arătată aceeași strictețe. Căci, începând lucrarea aceea, zice: „Părutu-mi-a și mie, urmărind de aproape pe toți de la început cu de-amănuntul, să ți le scriu pe rând” (Lc. 1, 3). Și nu se mulțumește numai cu mărturia proprie, ci aduce totul și la apostoli, spunând: „așa cum ni le-au predat cei ce de la început s-au făcut înșiși văzători și slujitori ai Cuvântului” (Lc. 1, 2). Drept aceea, făcând acolo cuvântul vrednic de crezare, nu e nevoie de altă întărire aici, după ce a fost el crezut o dată, povățuind prin acela la strictețea adevărului. Căci cel ce s-a făcut vrednic de credință să scrie cele ce a auzit și le-a crezut, cu mult mai mult va fi cu dreptate să fie crezut când alcătuiește acestea, pe care nu le-a luat de la alții, ci pe care le-a